

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 9 Maart 1913. N°. 1833.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden / 1.50, voor België per jaar / 5.50 bij vooruitbetaling, voor het verdere buitenland en Ned.-Indië per jaar / 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers (—) 10. Abonnementen worden aangenomen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. Advertentie: van 1 tot 8 regels / 1.00, voor elken regel meer / —.00. Aanvragen en vermelding van liefdegaven / — 12 per regel.

Van de Doleining.

LXXXIV.

DERDE REEKS.

XXI.

En Noach begon een akker-
man te zijn, en hij plantte eenen
wijngaard. En hij drook van
dien wijn, en werd dronken. En
hij ontblootte zich in het midden
zijner tent.

Genesis 9: 20, 21.

De zegen aan Noach ten deel gevallen, weerde alsoo af: 1°, de kinderloosheid; 2°, het gevaar van de wilde dieren; 3°, het gevaar van onderlingen menschenmoord; en 4°, het gevaar van elementaire vernieling door waterfloeden als anderszins. Door deze vier toezeggingen van zegen werd het voortbestaan van ons menschelek geslacht verzekerd. Hierleed tot vier geslachten, had zoo licht heel ons geslacht kunnen uitsterven, en daartegen geeft de Noachitische zegen den waarborg. Terstond daarop echter treedt een geheel ander vraagstuk in, als niet maar God aan Noach zegen toezegt, maar Noach zelf zegen toezegt aan twee zijner drie zonen, met uitsluiting van den derde. De zegen, dien Noach ontving, was voor heel ons menschelek geslacht, zonder onderscheid en splitsing. Nu daarentegen splitst zich ons menschelek geslacht in drie deelen, al naar gelang het zal afstammen van Sem, van Cham of van Japhet, en juist hiermede begint een geheel nieuwe orde van zaken.

Niet, alsof er ook vóór Noach's optreden geen onderscheid tusschen de onderscheiden deelen van ons menschelek geslacht had bestaan. De zeer uiteenlopende historie van de nakomelingen van Kain en van Seth toont het tegendeel; maar deze eerste splitsing had haar oorzaak niet in verschil van zegen, maar in gedeeltelijke ontaarding. Van de particuliere zegen hoort ge dan ook in het voorafgaande stuk historie niets aan den mensch als *mens* openbaren. Wel was in Gen. 3: 15 de principiele aankondiging, in de samenvatting van alle particuliere zegen, reeds gegeven, maar greep plaats in het spreken van God tot de slang, niet in zijn spreken tot Adam, Adam ontvingt niet anders na zijn val dan de aankondiging van zijn noodlottig bestaan, dat als een vloek om der zonde wil over hem zal komen. En ook Eva verzeemt niet anders dan de profetie van komende ellende. En de heerlijke profetie van het Vrouwenzaad wordt somtijt aan de vrouw als aan Adam gegeven, en is daarentegen geheel vervat in de straf die de slang treft. Niet tot den mensch, maar tot de slang heet het: „Dewijl hij dit gedaan hebt, zoo zijt gij vervloekt, en ik zal vijandschap zetten tusschen u en deze vrouw, en tusschen u en haar zaad, en zij zal u den kop vermorselen, en gij zult het der verzenen vermorselen”. Van een zegen is in dit woord geen sprake, het is een vervloeking, die wel feitelijk op triomf en zegen voor de Vrouw uitloopt, maar toch, geheel buiten haar om, zich tot de slang als vloek richt.

Wel komt reeds na de verdrijving uit het Paradijs de toezegging uit, om het menschelek geslacht voor ondergang te bewaren. Ten eerste daarin, dat gewaakt wordt over Kain's leven, tot uit hem een geslacht kon opkomen. Zoo toch lezen we in Gen. 4: 15: „En God stelde een teeken aan Kain, dat hem niet versloeg al wie hem vond”. En anderszins wordt kort daarop aan Adam een andere zoon geboren in Seth, om het uitgevalle geslacht van Abel te vervangen. Maar al komt deze zegen voor het behoud van ons menschelek geslacht duidelijk uit, de menschelek als zodanig ontvangt nog geen aankondiging van de particuliere zegen, en tusschen den Paradijszegen en den Noachitischen zegen ligt geen nieuwe zegen, zoo min voor heel ons geslacht als voor het geslacht der geloovigen in. Er teekent zich wel al spoedig een scherp onderscheid af tusschen wat uit Kain en wat uit Seth afstamt; maar dat onderscheid komt geheel op uit hun onderscheiden wijze van doen. In den Kainitischen kring hooren we reeds van schending van de monogamie, en van Lamech's tyrannieke taal, terwijl hiertegenover uit Seth's geslacht de mededeeling komt: „Toen begon men den Naam des Heeren aan te roepen”. Zeer zeker was dus feitelijk de straks doorbrekende antithese er reeds, maar die eerste tegenstelling was product van 't leven, en nog niet van een onderscheiding die van God den Heere zou zijn uitgegaan. Dat het verschil tusschen kinderen der menschen en kinderen Gods zich destijds merken liet, blijkt duidelijk, al liet men slechts op de krasse tegenstelling

tusschen een Lamech en een Henoch; maar de grenslijn tusschen de beide groepen van ons geslacht was van Godswegen nog niet getrokken. De menschelek bleef nog één, voor wat niet het Goddelijk bestel, maar voor wat de Goddelijke openbaring aanging. Er was van meet af een breuk tusschen Seth's en Kain's nakomelingen. Aanvaankelijk zelfs meden ze elkander, leefden apart en vermengden zich niet, maar dat was gevolg en uitkomst van zin en neiging, niet van aanwijzing en voorschrift. Vandaar dan ook, dat de afscheiding, die in den beginne vrij sterk was, geen stand hield, en de afstand tusschen beide groepen allengs derwijs inkromp, dat ten slotte beide groepen zich in het huwelijk gingen vermengen; een vermenging die altoos op zelfverlating en zedelijke achteruitgang van de groep van Seth moest reekenen. Gelijk het steeds toegaat, zoo ging het ook hier. Het was ook hier niet het hooger zedelijke standpunt van Seth's nakomelingen dat de nakomelingen van Kain aantrok, maar het was omgekeerd de vrouwelijke schoonheid onder de afstammelingen van Kain, die de kinderen of kleinkinderen van Seth ten val bracht. Het kwaad kwam ook hier uit de vrouw. Gelijk Adam door Eva viel, zoo viel hier het hooger staande geslacht van Seth door de vrouwelijke schoonheid van het geslacht van Kain.

Slechts met een enkel woord kan hier worden ingegaan op het onhoudbaar beweren, dat het verhaal omtrent den val van Seth's nakomelingen anders zou zijn op te vatten. Gelijk men toch weet, is in den loop der eeuwen dit verhaal zeer verschillend uitgelegd. Van Joodsche-Rabbinistische zijde hield men staande, dat onder de „zonen Gods” niet Seth's afstammelingen, maar de Vorsten der aarde te verstaan zouden zijn, en onder de dochteren der menschen meisjes van lagere stand. Bedoeld zou dan werken, dat de Vorsten van hoogen oorsprong waren, en dat de Vorsten, door niet meer met Prinzen, maar met boerinnetjes te huwen, zichzelf verlaagd en hun geslacht ontadeld hadden. Toch is deze uitlegging te ongegrond, om er ook maar een woord aan te spijlen. Langer stand hield daarentegen de geheel andere opvatting, als onder de „zonen Gods” hier te verstaan zouden zijn de engelen, in dien zin, dat deze engelen zich een menschelek lichaam zouden hebben verschaft, en in dat menschelek lichaam zich aan de dochteren en de kinderen der menschen zouden vergrepen hebben. Een uitlegging, waaraan men dan te hooger waarschijnlijkheid poogt bij te zetten, door er op te wijzen, dat uit deze vermenging reuzen geboren werden, niet gewone menschenkinderen, maar een soort reusachtige monsters, en dat hieruit vooral de snelle versterking en ontaarding van ons geslacht zou zijn voortgekomen. Reeds dit laatste is onhoudbaar. Er staat toch in Gen. 6: 4: „In die dagen waren er reuzen op de aarde”, en dan eerst volgt er: „En ook daarna, als Gods zonen tot de dochteren der menschen waren ingegaan en zich kinderen gewonnen hadden; deze zijn de geweligen die van ouds geweest zijn mannen van naam”. Er wordt dus niet gezegd, dat deze reuzen eerst opkwamen nadat de zonen Gods tot de dochteren der menschenkinderen waren ingegaan; maar juist omgekeerd, dat deze reuzen er reeds waren voordat dit plaats greep, en dat dit verschijnsel zich ook in den kring der gemene huwelijken bestond, en vooral in dien nieuw gevormden kring een te bedenkelyk verschijnsel werd. Evenmin is er in het verhaal sprake van, dat nu deze, dan gene engel een jonge schoone maagd verraste en verkrachtte, maar ons wordt gemeld dat er huwelijken gesloten werden. Er staat toch: „Zij namen zich vrouwen uit allen die zij verkoren hadden”; een zeggenswijze die alleen van het aangaan van een huwelijk geboezigd kan worden.

Al evenmin gaat het aan, te onderstellen, dat de engelen het in hun macht zouden hebben zich een menschelek lichaam te scheppen en zich daarin te nestelen. Nergens wordt ook maar met één woord zulk een macht aan de engelen toegekend. Een engel die zoo iets kon, en het deed, om vrouwen te verkrachten, en zich met ons geslacht te vermengen, zou daardoor aan zijn staat ontvallen, en demon geworden zijn. En hoe zou de Schrift dan zulke demonen nog beïjelen met den eere-naam van „zonen Gods”? Ieder voelt dat zulke ondenkbaar ware. Ongetwijfeld zijn er later engelen, die van God waren uitgezonden, in menschege-daante verschenen. Denk slechts aan het gebeurde in Abraham's tent en aan Gabriel in de aankondiging van Christus' geboorte, maar dan waren het ook verschijningen,

waarvan het vermoeden, nag gekoesterd, dat ze zeer zeker van de gewone menscheleke gedaanten verschilden, en in elk geval gestalten droegen, die God hun verkiezing en die ze niet zich zelf schiepen. En daarbij komt dan nog, dat het verhaal in de Schrift strekt om den Zondvloed in te leiden. Uit dien hoofde kan het niet anders, of in deze inleiding moet een schuld van menschen, en niet van engelen, in het licht treden. Waren metterdaad engelen op de dochters der menschen aangevallen, zoo zou dit echter geen schuld van 't menschelek geslacht vaststellen. De straf hiervoor zou niet den mensch, maar zou de engelen hebben moeten treffen, en zoo blijkt ook hieruit, dat deze geheele uitlegging zelfs niet past in het verband. Geheel deze averechtsche uitlegging is dan ook niet anders dan een gootisch verzinzel, dat den zin van heel het verhaal verbarstert en den gang van het gebeurde niet zou opheffen, maar geheel verduistert. Op nadere verklaring van elke uitdrukking in dit kort maar gewichtig verhaal kunnen we hier niet ingaan. Dat toch zou alleen te volgen zijn voor wie het oorspronkelijk verstaar. Maar dit behoort ook niet. Reeds het gezegde volstaat om geheel deze opvatting, alsof onder „zonen Gods” hier engelen te verstaan zouden zijn, te verwerpen, en ons niet aan te sluiten bij de gewone en meer gangbare voorstelling, die hier van ouds onder „zonen Gods” de nakomelingen van Seth en onder de dochteren der menschen vrouwen uit Kain's geslacht verstaar. Wel stultmen bij 't eerste lezen mis of meer op beider betiteling. Zonen Gods of kinderen Gods was dusver als betiteling van de vromen nog niet gebezigd, en „dochteren der menschen” ware evenveel van de dochters van Seth te zeggen. Toch toont nader onderzoek, dat zulk gebruik van deze termen meer voorkomt, en gelijk we vroeger reeds opmerkten, ligt in het geschapen zijn naar Gods beeld wederge de kinschap reeds opgesloten. Toen nu door den val dat beeld zoo veelzins in den mensch verloren ging, leende toch de uitdrukking „zonen Gods” er zich bij uitstek toe, om de zoodanigen aan te duiden, in wie, dank zij hun geloof en hun vroomheid, de trekken van dit beeld weer opleefden.

Aldus verstaan, verklaart het gebeurde ons dan ook gereedelijk het droef gevolg dat er uit voortvloeide. Keer op keer deed zich toch hetzelfde in de geschiedenis der Kerk voor, en altoos met hetzelfde gevolg. Na tijden van verdrukking en geweldige aangrijping ziet men telkens, dat de waarlijk geloovigen weer op zich zelf gaan staan, de volle kracht der antithese weer gevoelen, van geen ploelen of schippen weten willen en, door afscheiding van de wereld, zich als een eigen groep weten te handhaven. Doch dat duurt niet. Na lange jaren verslapt de tegenstelling, men gaat 't verkeer der wereld weer zoeken, vermengt zich weer met de leden die God niet vrezen, komt tot gemene huwelijken, en laat zoodoende het verschil tusschen de tweerele levensopvatting en bestaanswijze tot een minimum zich herleiden. Ook in ons land kwam dit juist zoo voor. In de dagen van onze worsteling voor geloofs-vrijheid hadden we het hard te verduren. Zelfs het land moest men uvluchten, en zich als vluchtelingengemeente in Emden, Londen en Wexel vestigen, maar men stond dan ook strak en sterk voor zijn overtuiging. In de 16e en 17e eeuw zijn ook in ons land heerlijke tentallen van jaren doorleefd. Doch ook bij ons hield dit slechts zoolang aan, als we de tegenstelling met het leven der wereld gelden lieten. En zoo daagde er geen jarenlijver van vrede en rust, of het geloof zonk in, en men begon in de vreugde van de wereld zin en lust te krijgen. Al spoedig nam hierdoor de vroegere antithese een einde, men voelde zich weer in de kringen der wereld thuis, en ging ten leste tot het huwen in den wereldschen kring over. Doch toen was het dan ook uit. Zij die nog vasthielden aan het geloof, trokken zich van het kerkelyk terrein in de gezelschapen terug, en onze Dienaren des Woords dansten met de mannen der Revolutie om den Vrijheidsboom. En zoo is het ook toen ten gevolge van deze valsche vermenging al verder gegaan, tot eindelijk bijna niemand meer voor de waarheid riep, en in 't eind uit Engeland en Zwitserland de roepstemmen van het Revil moesten komen om ons weer wakker te schudden, en ten slotte den ouden Calvinistischen geest weer uit zijn slaap, die op een doodslaap begon te gelijken, te doen opstaan. En niet alleen ten aanzien in onze dagen, veler steeds en overal is het zoo geden. Gaat een geslacht als behoorende tot den geloovigen kring, steeds meer

zich zijn vrouwen onder de dochteren der wereld zoeken, dan gaat 't spoorslags achteruit, en kan alleen hoogere genade de Kerk van Christus redden van den ondergang. Zoo verstaan we dan ook ten volle, dat in Gen. 6: 5 ons bericht wordt: „En de Heere zag, dat de boosheid der menschen menigvuldig was op de aarde, en dat het gedichtel van de gedachten zijns harten ten allen dage alleenlijk boos was”. Zoo zelfs, dat er volgt: „Toen berouwde het den Heere dat Hij den mensch op de aarde gemaakt had, en het smartte Hem aan zijn hart”. Het was een toestand geworden, die ons elders in de Schrift aldus geteekend wordt: „Laat ons eten en laat ons drinken, want morgen sterven wij”. In nadere bijzonderheden wordt dit ons niet geteekend, maar de hier gekozen woorden zijn zoo scherp, aangrijpend en geweldig, dat we ons moeilijk een voorstelling van onze diepe ellende en verbarsteling vormen kunnen, die de realiteit die destijds intrad, evenaren zou. Men voelt aan die woorden, dat de Lamech'sgeest allengs heel ons menschelek geslacht aantastet en overmeesterd had, en dat er van geen bekeering van dat geslacht en van geen redding van de toenmalige menschelek meer sprake kon zijn. Het betere element van Seth's geslacht had zich wel een tijd lang nog op betere paden weten te houden, maar na zijn vermenging met Kain's nakomelingen, was het met afgesleurd in de verdierlijking van Kain's geslacht, en zoo bleef zoo goed als niets meer te redden over. Aan de juistheid van deze mededeeling valt niet te twijfelen. Ze blijkt uit het feit, dat alleen Noach met zijn gezin gered werd. Natuurlijk zou dit niet zoo geweest zijn, indien er naast Noach, waar dan ook, nog twee, drie andere geslachten waren gevonden, van wie hetzelfde gold, wat gold van Noach dat „hij wandelde met God” (Gen. 6: 9). De uitkomst toont derhalve, dat er toen-tertijd onder de reeds zoo talrijke bevolking van onze aarde, gelijk ze destijds aanwezig moet geweest zijn, niet dan in den enkel huisgezin de vrees Gods althans ten deele stand had gehouden. We zeggen althans ten deele. Immers het straks na den vloed gebeurde en wat van Cham aan het licht kwam, bewijst te over, dat het bederf ook reeds in Noach's gezin was ingedrongen. Toch was voor dat geden nog redding mogelijk; doch daaruit blijkt dan ook, dat zoo de vloed niet ware gekomen, en het bederf ook tot Noach's kinderen ware doorgeslagen, geheel ons menschelek geslacht reddeloos verloren zou zijn gegaan. De diep insnijpende en zoo aangrijpende uitdrukking: „Het smartte God aan zijn hart” is deswege volkomen gerechtvaardigd; en we verstaan dan nu ook ten volle de rechtvaardigheid van den doem, die over het toenmalig menschelek geslacht werd uitgesproken.

Die doem luidde: „Ik zal den mens, dien ik geschapen heb, verdelen van den aardbodem, want het berouwt mij, dat Ik hem gemaakt heb”, en zoo is dan ook geheel de toenmalige menschenwereld met al wat leven in zich had, te gronde gegaan, except alleen Noach en wat met Hem in de arke was. Om nu te gevoelen wat dit beduidde, denke men zich de menschenmassa die destijds reeds bestond, niet al te gering. De tijdsrekening inzake de H. Schrift is wat het Oude Verbond aangaat nog niet tot volle klaarheid gebracht. Zelfs loopt de opgave in den Hebreeuwschen tekst en in dien der vertaling van de Zeventigen beduidend uiteen. Volgens den Hebreeuwschen tekst krijgen we van Adam tot den Zondvloed een totaal van 1656 jaren, volgens de Septuaginta van 2212 jaar. Doch al nemen we het laagste van deze twee cijfers, zoo levert dit cijfer toch reeds meer dan 50 geslachten op, en gerekend naar een vernieuwing van het geslacht om de 30 jaar, komt men zoodoende toch reeds tot een vrij hoog cijfer dat in de miljoenen loopt. En al trekt men nu hiervan voor doodelijke ongevallen, versterking door dieren, en onderlingen moord ook een hoog percentage af, hier staat dan toch tegenover, dat de leeftijd der meeste menschen destijds zooveel hooger kwam; dat hun fysieke sterkte zooveel groter was; en dat het getal van hun kinderen ook allicht verre boven het onder ons gewone cijfer uitging. In tal van landen, die door de cultuur niet te zeer verzwakt zijn, worden nu nog elk jaar 48 kinderen op de duizend personen geboren. En al is ook een eenigzins benaderende raming hier niet wel mogelijk, zoo staat toch wel vast, dat toen de vloed over de aarde kwam, miljoenen van menscheleke wezens in dien vloed zijn ondergegaan. Denkt men er zich in terug, dat van al deze miljoenen slechts één man met vier zonen en hun vrouwen gered werden, dan gevoelt men, hoe

de uitdrukking niet te sterk was, dat „de menschelek van de aarde verdelgd werd”. Heel de toekomst van het menschelek geslacht hing nu weer aan een achtal personen. Van dezen voorlooper van het groote oordeel dat eens komt, kunnen wij ons dan ook nauwelijks een denkbeeld vormen, zoo geweldig als de vernietiging moet zijn uitgebroken. Niet toch alleen de menschelek zelf, maar ook al wat zijn gewonnen winste voor de cultuur was geweest, 't ging alles ten onder. En al is bekend, hoe sommigen nog steeds staande houden, dat de oorspronkelijke bevolking van Amerika en Australië niet in dezen gemeenen ondergang begrepen was, zekerheid bezit men ook hier niet van. Het blijft bij een vermoeden. En stel al, er ware iets van aan geweest, zoo toont toch de uitkomst, dat noch bij deze oud-Amerikanen, noch bij deze oud-Australiërs de toekomst van ons menschelek geslacht school. Al wat daarin zich ontwikkelde had is bijna spoorloos verdwenen, en het menschelek geslacht, gelijk wij dit kennen, is wel ter dege afstammende van den vader van Sem, Cham en Japhet.

Just met het oog hierop nu is het van het uiterste gewicht, dat de Zondvloed blijkaar geen dienst kan noch mocht doen, om de herboren menschelek te doen optreden. Oppervlakkig zou men zoo zeggen, waarom is Cham niet met in den vloed ondergegaan. Van hem toch vooral glog de vergiftigende levensadem onder het toekomstig geslacht uit. Waren Sem en Japhet alleen over gebleven, we zouden zoo licht meenen, dat alsdan een veel reiner toestand had kunnen intreden. Niet natuurlijk, alsof er dan een leven zonder zonde denkbaar ware geweest; want ook Sem en Japhet waren in zonde ontvangen en geboren; maar het zou dan toch allicht niet weer tot die uitbarsting van schrikkelijkeheid gekomen zijn, die nu ook de latere historie van ons geslacht zoo donker kleurt. Wel is nu noch in Sem's noch in Japhet's geslacht de nieuwe uitbarsting van ongerechtigheid voorkomen. Integendeel, in beider geslacht heeft de zonde opnieuw bange verwoestingen aangericht, maar voor een deel althans moet dit uit het verkeer en uit de vermenging met Cham's geslacht verklaard worden. Ware Cham uitgevallen, zou het ongetwijfeld veel kwaad zijn uitgebleven. Toch mocht dit niet zoo zijn. De tweerele groep die in Kain's en Seth's geslacht bestaard had, moest ook na den vloed zich voortzetten. Het groote drama, dat met den val in het Paradijs begonnen was, mocht niet willekeurig afgebroken. Zoolals 't in 't Paradijs was ingericht, moest het ten einde toe worden doorgezet, tot eens in het Kruis van Golgotha de zedelijke oplossing van dit drama door God zelf ons werd gegeven. Een mechanische uitsluiting van het kwaad door operatie kon geen redding aanbrengen. Zoolang het gif bleef voortterren, zoo toch de wonde telkens weer uitsijperen. Ons menschelek geslacht vormde een organische eenheid. Het sieleleven van ons geslacht hing in onverbreeklijk verband samen. De Zondvloed kon het Kruis niet overbodig maken, en daarom moest ook na den Zondvloed het gedeelde leven in de tegenstelling tusschen Sem, Cham en Japhet worden voortgezet.

DR. A. K.

„Eli, Eli, Tama Sabachtani”.

En omtrent de negende ure riep
Jezus met een groote stemme,
zeggende: ELI, ELI, TAMA
SABACHTHANI; dat is: mijn
God, mijn God, waarom hebt
Gij mij verlaten?
Matth. 27: 46.

Ons in Jesus' lijden verplaatsen, kunnen we bijna niet. Een heilige zou dit nauwelijks kunnen, en wie zijn wij dan, dat we ons enkel door ons denken aan Jesus, van den zondigen grondtrek van ons wezen zouden kunnen losmaken. Jesus was zoo geheel eenig in zijn bestaan als menschelek. Hoe nauw de Zone Gods zich ook in de vleeschwording aan ons had aangesloten, toch was hij geen persoon gelijk wij dat zijn. Hij was en bleef het eeuwige Woord, en niet een menscheleke persoon, doch alleen onze menscheleke natuur had hij aangenomen. Aangenomen in een volkomen en heilig sieleleven, maar in een aardisch bestaan, dat aan de vernedering die als gevolg van de zonde op ons rust, tot in den dood onderworpen was. Op den Tabor scheen 't een oogenblik alsof de verheffing reeds voor hem was gekomen, maar dit moment van glorie ging in een oogwenk voorbij, en weer daalde hij naar Nazareth af in de zwakheden onzes vleeschs. En zoo ging hij zijn lijden tegemoet, en zoo keerde hij zich naar het pad van den dood. Vraagt ge nu, of het menschelek-liechamelek lijden, dat Jesus vóór zijn sterven onder-

1845

NG

HENNY

1,000.00

1,000.00

happij.

72.

Pred-
de voor

ING,
izena,

pakjes).

ngen
henk.
krijgbaar.

rsiteit.

ter Zee te Balkbrug
B. Vink te Rijswijk
ak Gen. uit Alkmaar
rgrammer / 3. samen
man te Barendrecht
Plas te Purmerend
Kuiper uit Ankeveen
sit Opeinde / 4. uit
le / 3. uit Gorredijk
5.50, uit Tjirje / 7.
heer H. Holtrop te
ter W. Graafius te
Ds. F. W. Ilandt

te Theol. faculteit)

erk te Vriesenveen

/ 2.6; te Boleward
te Cubaard / 3.8;
/ 8.50; te Maklum
8; te Paasm / 4.35;
eittens / 3.86; te
erd / 0.95; te Wit-
ela / 1.32; te Wons
te Assen / 3.4.77;
/ 1; te Gassett-
wijk / 3.92; te Norg
te Smilde B / 2.26;
/ 7.07; te Hazert-
/ 2.33; te Katwijk
kerk / 1.4.53; te
erdorp / 2.6.57; te
tjijburg / 2.1.51; te
goerschoten / 1.2.16;
Kolhorn / 1.2.7; te
lecharwoude / 7.30;
te Krabbendam
15.63; te Helder
/ 2.8.73; te Heer-
terkerk / 3.35; te
otegast / 5.87; te
vort / 3.75; te Leek
1.94; te Marum
te Oudehove / 6.48;
evenhuizen / 8;
te Veningen / 3.75;
nthem / 3.9.07; te
3.50; te 19.44; te
Dieren / 2.3.38; te
lijk / 2.50; te Voorst
3.75; te Pijnacker

je van N. N. / 10.
iteit:
or den heer W.
oor den heer G.
/ 53; door Ds. A.
uit Ureterp / 1.85;
/ 1.85; door f. 4.25;
te Lodi N.

den heer B. C.

5.50.

Penningmeesterij

163.